

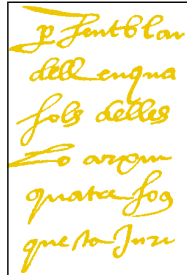
ARXIUS

B U T L L E T Í D E L

N Ú M E R O 3 4

S E R V E I D ' A R X I U S

E S T I U D E 2 0 0 2

Pau Vila va escriure que la Cerdanya és, "entre totes les encontrades de Catalunya, la que hom delimita millor". Encara hi afegia

que aquesta comarca "forma una unitat geogràfica ben caracteritzada". També havia estat una unitat a nivell polític-administratiu fins que la intervenció de gent forana, amb inversemblants actuacions que podrien titllar-se d'irracional, l'anaren esquarterant. Avui la Cerdanya, tot conservant el seu caràcter d'oberta i ampla vall pirinenca, presenta una molt complexa i difícil xarxa administrativa. És aquesta una realitat que té una clara incidència en el seu patrimoni documental.

Generalment la història d'un lloc o d'una comunitat no és possible d'estudiar-la només a partir d'un arxiu. Hi ha relacions de dependència, siguin aquestes reials, senyorials o d'una altra mena que han distribuït territorialment poc o molt la documentació. El cas cerdà encara és més complex per allò de les divisions estatals i provincials imposades, així com per la incidència d'altres elements o situacions que li han afectat directament, a vegades d'una manera molt particular.

L'historiador o investigador que treballi sobre la Cerdanya ha de tenir clar que sempre va formar una unitat administrativa fins el malaurat tractat dels Pirineus (1659-1660), una unitat que també havia estat respectada mentre durà la seva agregació al reialme de Mallorca. Per estudiar la història cerdana s'ha de recórrer, en termes generals, als arxius tradicionals: l'Arxiu Reial de Barcelona o Arxiu de la Corona d'Aragó, Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals, Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà, Arxiu Diocesà de la Seu d'Urgell, a més d'aquells més llunyans, com ara podria ser, per exemple, el del Vaticà, per allò de les butlles o afers eclesiàstics molt rellevants, o els baronials –laics o eclesiàstics–, pel que respecta a alguns nuclis de la comarca. Ultra això, la

QÜESTIONS DE TREBALL

ARXIUS I FRONTERES A LA CERDANYA

contínua incidència de l'exèrcit francès sobre la Cerdanya, sobretot al segle XVII, determina que no es pugui oblidar en cap moment la recerca als arxius militars francesos de Vincennes, en els quals, a partir d'aquest moment i fins a l'ocupació napoleònica, pel cap baix, serà normal de trobar-hi documents d'interès.

Després del tractat del Pirineus, la Cerdanya, dividida a partir d'aleshores pel mig entre dos estats, va veure trencada per primera vegada la seva unitat administrativa i, amb això, com és lògic, també d'alguna manera la unitat del seu patrimoni documental. A partir de 1659, hom no només trobarà documentació en aquells organismes administratius més propers d'ambdós estats, sinó també dins els arxius centrals dels respectius governs d'Espanya i França, és a dir, dels seus respectius arxius "nacionals", ja que la comarca passava a contenir una frontera imposada entre germans, tots cerdans i catalans, encara que els uns espanyols i els altres francesos, tot incidint-hi temes d'estat, governatius, militars, administratius i socials.

La fragmentació cerdana no es va cloure pas amb la divisió estatal, ja que la seva part sota administració espanyola al segle XIX encara veuria com, amb la creació de les províncies, la Cerdanya era repartida entre les de Girona i Lleida, amb la consegüent nova fragmentació del patrimoni documental perquè ambdues diputacions provincials, així com els governs civils dividien, encara més, la documentació generada sobre la Cerdanya. Aquesta darrera divisió arrossegaria també la del registre de la propietat i la de la notaria al costat lleidatà, perquè es desplaçava fora de la comarca i anant a raure a la Seu d'Urgell, una situació avui vigent.

Els problemes de la recerca documental no acaben en els àmbits civils i militars. També n'hi ha en l'eclesiàstic. De sempre la Cerdanya

S U M A R I

QÜESTIONS DE TREBALL

Arxius i fronteres a la Cerdanya
El retorn a Catalunya
del fons Martí Bas

CRÒNICA

AGENDA

NOUS FONDS I DOCUMENTS INGRESSATS ALS ARXIUS

NOUS INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ DELS ARXIUS

BIBLIOGRAFIA

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

El fons del fotògraf
Josep Maria Sagarra i Plana
(1894-1959)

havia depès del bisbat d'Urgell, però, a partir de 1803, les parròquies de la Cerdanya francesa deixaren de fer-ho. Tot això junt conforma una visió general sobre la localització de gran part de patrimoni documental que afecta a la comarca no pas gaire engrescadora de cara a fomentar estudis d'abast comarcal.

En aquest context, també s'ha de tenir present la realitat arxivística actual de la comarca, la qual passa per una doble política. Per una banda, al costat francès, amb la creació dels arxius departamentals a partir del final del segle XVIII i les normatives de concentració dels fons documentals, s'ha anat provocant el desplaçament de la documentació des del seu lloc de creació a l'Arxiu Departamental dels Pirineus Orientals, a Perpinyà. Per una altra banda, al sector sota l'administració de la Generalitat de Catalunya s'hi endega una política d'arxius de caràcter comarcal. Des de l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà s'assessora i es pacta amb les distintes institucions i entitats el dipòsit dels seus fons, de tal manera que aquests resten a la mateixa comarca productora. Aquesta política manté la proximitat de la documentació amb els seus productors i el seu entorn social i històric propi.

Una tercera línia arxivística és la de l'església catòlica, que concentra tota la seva producció a l'Arxiu Diocesà de la Seu d'Urgell, que, d'aquesta manera, poc o molt actua d'una manera semblant als departamentals francesos, és a dir, allunyant la documentació dels centres o parròquies productores.

No obstant tot aquest enrenou arxivístic, cal dir que l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà aplega força documentació vinculada al conjunt de la comarca, sigui francesa, gironina o lleidatana, d'abans de les respectives divisions i, fins i tot, d'alguna de posterior, en algun cas. Així, és de destacar, entre d'altres, els fons notariais, alguns reials i senyoriais, a més del corregimental, el qual afecta la part que està sota d'administració espanyola tot incloent la vall de Ribes i l'Alt Urgell pel fet d'haver pertangut al mateix corregiment.

Tot això apunta prou bé que investigar sobre la Cerdanya no resulta del tot fàcil, si es tracta de fer un treball sobre el conjunt de la comarca. L'arxiu comarcal té la intenció d'editar un petit opuscle amb tota aquesta informació per tal d'orientar l'investigador sobre els arxius o centres que custodien fons relatius a la Cerdanya.

Avui, aquesta estafeta fragmentació documental de la Cerdanya, dins el nou marc europeu, comptant amb l'avantatge que suposen les noves tecnologies i, sobretot, amb l'existència de l'arxiu comarcal, cada vegada és i haurà de ser més pal·liada. Per aquest camí, és desitjable que el nostre arxiu actuï com l'arxiu de tota la Cerdanya, la comarca que fou tan ben identificada i estudiada per Pau Vila.

SEBASTIÀ BOSOM ISERN

EL RETORN A CATALUNYA DEL FONS MARTÍ BAS*

D'entrada em sembla que es planteja una pregunta: el perquè de la meua relació amb el Martí Bas i la seva muller Mercè i com és que tenia amb mi tot aquest material sobre la seva vida personal i artística?

Dibuix original d'un cartell de Martí Bas (fons artístic Martí Bas, dipositat al MNAC)

Abans de la Guerra Civil jo ja era molt aficionat a la pintura i al seu món.

* L'any 1994 la Generalitat de Catalunya rebé la donació del fons documental, artístic, bibliogràfic i hemerogràfic de l'artista Martí Bas i Blasi per part del Sr. Ismael Balanyà i Moix (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 1869, del 7 març 1994). En aquest escrit, que data del 1994, Ismael Balanyà i Moix, traspassat el 5 de gener del 2000, pintor i amic personal de Martí Bas, ens deixà el seu testimoni personal sobre el retorn a Catalunya d'aquest fons documental, que avui es troba a l'Arxiu Nacional de Catalunya. És un fons molt valuós per a l'estudi de l'obra d'aquest artista, i també per a l'estudi de la guerra de 1936-39 arran de la seva activitat com a dibuixant i cartellista de primera fila. La part artística d'aquest llegat (olis i dibuixos originals de Martí Bas, sobretot, i alguns d'altres artistes) fou dipositat pel Departament de Cultura al Museu Nacional d'Art de Catalunya (Gabinet de Dibuixos i Gravats).

Des del meu Montblanc natal (aleshores jo ja tenia catorze o quinze anys) seguia amb molt d'interès el moviment artístic que es produïa a Barcelona. Tots els periòdics i revistes que em queien a les mans els devorava. El periòdic «Mirador», alguns exemplars de la magnífica revista «Arts», les pàgines dedicades a les exposicions dels diaris. Per això coneixia els noms dels artistes que sonaven més en aquells moments: Rebull, Clavé, Martí Bas, Grau Sala, entre d'altres.

Dibuix de Martí Bas amb el text "Mentre dorm..." (fons artístic Martí Bas, dipositat al MNAC)

Poc podia imaginar-me que arribaria un dia que coneixeria, a París, tots aquests que he anomenat.

Després de la guerra mundial, com ja és sabut, l'ambient, aquí, a Barcelona, era molt tancat. Presentint un món més obert, junt amb un company vam decidir d'anar a París. Però hi havia moltes dificultats, perquè les fronteres continuaven tancades i no donaven passaports a ningú. De totes les maneres vam mantenir la decisió i vam travessar la frontera per les muntanyes. Al cap de dos dies érem a París. A través d'un amic que vivia allí, vam contactar amb els artistes catalans que en aquell moment hi treballaven. Així, vam conèixer en Rebull, Clavé, Martí Bas, Grau Sala, ... Els vam visitar tots i ens van atendre bé. Però potser amb qui vam contactar més bé va ésser amb en Martí Bas, tot i la fama que tenia de mal caràcter. Jo crec que, en la bona relació que hi vam mantenir, hi devia influir estar casat amb una catalana, la Mercè, que sempre parlava del nostre país i de Barcelona. No podien dissimular la seva enyorança. Vam continuar tenint una bona amistat i ens van aconsellar sempre molt bé amb els problemes que sempre sorgien.

Al cap d'uns tres anys jo vaig decidir

ARXIUS. Butlletí del Servei d'Arxius

Edita	Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya
Redacció	Servei d'Arxius, carrer Portaferrissa, 1, 08002 Barcelona
A/e.	arxius@correu.gencat.es http://cultura.gencat.es/arxius
Coordinació	R. Planes i Albets, Jaume Teixidó i Montalà
Tipografia	Fotocomposició Merit, SCCL
Impressió	Printing Sùria, SL
Tiratge	2.500 exemplars
Dipòsit legal	B-17.466-93
ISSN	1133-3774

tornar a Barcelona. Vam continuar car-tejant-nos fins que un dia la Mercè va comunicar-me que el Martí havia mort. Vaig imaginar-me el drama que això significava per a ella, perquè eren una parella que vivien molt units i s'entenien molt. Devia quedar desfeta. Va intentar un suïcidi, però la van salvar in extremis. A l'estiu següent, d'acord amb la meua dona, vam convidar-la a passar uns dies amb nosaltres. Teníem tres nens petits i vam llogar una caseta a Sant Feliu de Guíxols. La Mercè va venir i ens ho vam passar bé, tots junts. Dos o tres estius més ho vam repetir i ella estava molt contenta.

Una vegada ens va portar una maleta plena de papers, fotografies, dibuixos, litografies, llibres, pintures i uns cartells originals que encara guardava a l'antic estudi del Martí, al carrer de la Riereta, al Raval. Va dir que ens ho volia deixar en dipòsit i que era tot el testimoni de la seva trajectòria artística i humana. Ens digué, també, que en féssim el que en volguéssim, però a ella li agradaria que si mai tornessin les institucions catalanes, que miréssim de donar-ho a algun museu o arxiu, perquè, vivint sola a Pa-

rís, temia que si li passava alguna cosa tot això es perdés. Efectivament, al cap de poc va anar perdent la memòria i al final era inconscient de tots els seus actes. Uns amics francesos que tenia la van ingressar a una residència on al cap d'un temps va morir. Una història ben trista.

Vaig guardar la maleta a casa i va arribar un moment en què em va semblar que es complien les circumstàncies que haurien agradat a la Mercè per lliurar-ho tot a una institució del nostre país i, així, ho vaig fer al Servei d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat, complint, em sembla, amb els desigs d'ella.

Entre la correspondència hi manquen unes cartes que hi havia d'en Feliu Elias al Martí. L'any 1986 vaig assabentar-me que es preparava una exposició sobre aquest pintor i crític d'art, i em va semblar oportú de deixar aquestes cartes als organitzadors, per si podien aportar algunes dades sobre la seva vida. Consten al catàleg que va editar l'Ajuntament de Barcelona amb motiu de l'exposició.

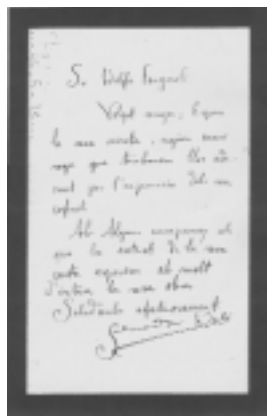
ISMAEL BALANYÀ I MOIX

CRÒNICA

Adquisicions

Mitjançant la partida 671140100/4522 del pressupost del Servei d'Arxius d'enguany han estat comprats els documents següents: *Formularium diversorum instrumentorum et contractuum artis notariae continens practicam, per me, Josephum Elias, scriptorem oriundum villae de Tordera, translatum a diversis celeberrimis formulariis de stilo notariorum civitatis Gerundae in anno 1731* ([23] f. + 413 f.+ [21] f. + [5] f. solts), destinat a l'Arxiu Històric de Girona; llibre *Ordenanzas formadas para el régimen y gobierno de el monte pío seglar establecido en el convento de PP. Trinitarios Calzados de la ciudad de Barcelona vajo el título e invocación de San Francisco de Paula* (1806, 12 f.), ingressat a l'Arxiu Nacional de Catalunya; 84 documents personals i professionals (1924-1945) de l'advocat i escriptor Joan Oller i Rabassa, destinats també a l'ANC; llibre *Actas del Consistòri dels Jochs Florals de Barcelona* (1914, octubre, 31 – 1933, desembre, 10), contenen 68 p. escrites, 14 documents solts manuscrits i/o mecanoscrits intercalats, 14 fullets impresos intercalats i un retall de premsa (1924); 125 documents (1919-1935) personals de l'orfebre Adolf Fargnoli i Janetta (1890-1951), 96 dels quals són lletres rebudes, i 27 im-

presos menors, destinats a l'Arxiu Històric de Girona.

Missiva de Salvador Dalí a Adolf Fargnoli (1921)

Donacions

Anunci pel qual es dona publicitat a l'acceptació pel Departament de Cultura de la donació del fons documental dels arquitectes Josep Vilanova i Puigbò i Carme Marquès i Martínez (1974-1990), que ha estat dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal de Valls (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, N. 3622, del 24 d'abril del 2002).

Anunci pel qual es dona publicitat a l'acceptació pel Departament de Cul-

tura de la donació d'una part del fons documental Gabriel Casas i Galobardes dipositada a l'ANC, i dels drets d'explo-tació de l'obra de G. Casas i Galobardes que corresponen a la Sra. Núria Casas (*Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, N. 3641, del 23 de maig del 2002).

AGENDA

Alt Empordà: seminari *Grans Arxius Catalans (I)*, a càrrec de Laureà Pagarolas, Rafael Conde i Ramon Alberch, els dissabtes 15, 22 i 29 de novembre a la seu del Consell Comarcal de l'Alt Empordà. És convalidable com a crèdit de lliure elecció per als estudiants de la UdG. Per a més informació: AHC de Figueres, tel. 972 67 01 78.

Anoia: exposició *Juguem, mirem i llegim a l'estiu*, del 20 d'agost a 15 de setembre, a la sala municipal El Xipreret. Coorganitzada per l'Arxiu Històric Comarcal d'Igualada. Per a més informació: AHC d'Igualada, tel. 93 804 44 56.

Bages: exposició *Domus Domini. Exposició de grafitis «Romànic al Berguedà» Vallbona*, a la seu de l'Arxiu Històric Comarcal de Manresa del 24 de maig al 9 de juny. Organitzat per Amics de l'Art Romànic del Bages i l'Arxiu Històric Comarcal de Manresa. Per a més informació: AHC de Manresa, tel. 93 873 65 25.

Baix Llobregat: *3es Jornades d'Estudi del Patrimoni del Baix Llobregat. Comunicar el patrimoni*, a la sala d'actes del Museu de Gavà els dies 28 i 29 de novembre de 2002. Organitzat pel Consell Comarcal del Baix Llobregat, Ajuntament de Gavà, Museu de Gavà, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Diputació de Barcelona. Termini de presentació d'un resum del contingut abans del 15 de setembre. Per a més informació: Consell Comarcal del Baix Llobregat, tel. 93 685 24 00, i Museu de Gavà, tel. 93 638 25 70.

Barcelonès: taller *Aplicació de les normes ISAD (G) i ISAAR (CPF)* els dies 23 i 24 d'octubre a Barcelona. Període d'inscripció: del 7 al 17 d'octubre; curs *La Implantació del sistema d'accés a la documentació en el sí d'una administració pública* el 27 de novembre al CERC Pati Manning de Barcelona. Període d'inscripció: del 11 al 21 de novembre. Per a més informació d'aquestes dues activitats: Associació d'Arxivers de Catalunya, tel. 93 419 89 55; jornada sobre *Didàctica amb fonts d'arxius en les Primeres Jornades En-*

senyament-Arxiu que tindrà lloc el 5, 6 i 7 de setembre de 2002 al Campus de la Vall d'Ebron, Sala de Graus de la Facultat de Formació del Professorat, edifici de Migdia, tercera planta. Organitzat per l'Institut de Ciències de l'Educació. Per a més informació, Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona, tel. 93 403 51 90; curs sobre *Conservació i organització de col·leccions fotogràfiques* organitzat per l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya del 17 de setembre al 3 d'octubre. Per a més informació: Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya, tel. 93 494 11 27.

Conca de Barberà: convocatòria del VII Premi biennal d'estudis comarcals *Aires de la Conca* de recerca documental sobre la Conca de Barberà. Organitzat pel Consell Comarcal de la Conca de Barberà i l'Arxiu Històric Comarcal de Montblanc. El termini de presentació dels originals finalitza el 30 de setembre

de 2003. Per a més informació: AHC de Montblanc, tel. 977 86 04 92.

Garrotxa: exposició fotogràfica *Rafael Henares Yepes*, a partir de fons de l'Arxiu d'Imatges d'Olot que tindrà lloc a la Sala Oberta del Museu Comarcal de la Garrotxa, del 19 de juliol a l'1 de setembre. En col·laboració amb el Museu Comarcal de la Garrotxa. Per a més informació: AHC d'Olot, tel. 972 27 91 31.

Gironès: exposició *Un viatge per la història a través dels documents de l'Arxiu*, del 28 de juny al 15 d'octubre a l'Arxiu Històric de Girona. Per a més informació: AH Girona, tel. 972 22 55 00.

Segarra: exposició *Cervera, 300 anys de ciutat*, del 14 de setembre al 3 de novembre a la sala d'exposicions de l'església de Sant Joan. Organitzada per

l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera i el Museu Comarcal de Cervera; conferència *Fonts i influències verdaguerianes a les terres de Lleida* a càrrec de Ramon Miró i Baldrich el 23 de novembre a la seu de l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera, que s'emmarca dins dels «Actes de l'Any Verdaguer a Cervera»; exposició *Jacint Verdaguer (1845-1902)* del 30 de novembre al 15 de desembre a l'església de Sant Joan. Organitzat, entre altres, per l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera. Per a més informació: AHC de Cervera, tel. 973 53 17 18.

Tarragonès: curs *Tractament del material audiovisual en els arxius*, que es celebrarà els dies 19, 20 i 21 de novembre a Tarragona a la seu de l'Arxiu Central del Port de Tarragona. Període d'inscripció: del 4 al 14 de novembre. Per a més informació: Associació d'Arxivers de Catalunya, tel. 93 419 89 55.

NOUS FONDS I DOCUMENTS INGRESSATS ALS ARXIUS

(març-maig de 2002)

Arxiu Històric Comarcal de Berga: documents del fons de l'Ajuntament de Berga (1955-1958), 0,1 m. l.; fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció, núm. 1, de Berga (1958-1989), 68,3 m. l.; fons Viladrich-Gorchs (1993-2001), 0,4 m. l.; fons Ramon Vinyes i Cluet (1951), 1 document.

Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà: transferència del fons de l'Oficina Liquidadora de Palamós (1997), 7,7 m. l.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera: protocols notarial del districte de Cervera (1900-1901), 2,30 m. l.

Arxiu Històric Comarcal de Figueres: fons de la Cambra Agrària de Rabós d'Empordà (1941/1987), 0,4 m. l.; fons patrimonial Gorgot de Figueres (1312-1966), 4,5 m. l. i 94 pergamins; fons patrimonial Puig Descals (1624/1936), 0,6 m. l.; fons professional de l'advocat i procurador Lagresa de Figueres (segles XVIII-XX), 15 m. l.; 7 estatuts impresos de sindicats agrícoles de la comarca (1907-1936).

Arxiu Històric de Girona: documentació de les concentracions parcel·laries de la Vall d'en Bas i de la zona de Sant Jordi Desvalls realitzades per l'IRYDA (1966-1977), 1,5 m. l. i 51 plànols i mapes; documentació d'administració dels boscos comunals de la província (1899-1976), 2 m. l. i 32 fotografies.; fotografies aèries de la província de la Delega-

ció del Ministeri d'Agricultura (1956-1978), 1.564 fotografies; documentació dels veguers i corregidors de Girona (1307-1837), 12 m. l.; fons patrimonial Vidal de Rissac, de Madremanya (segles XIII-XX), 1,5 m. l. i 467 pergamins.

Arxiu Històric Comarcal d'Igualada: fons de l'Ajuntament d'Igualada. Personal (1991-1996), 2 m. l.; fons Manel Miserachs (1900-1905), 135 fotografies de temàtica familiar i local; fons Antoni Roset (1900-1910), 291 fotografies de temàtica familiar i local; fons de l'Arxiu Fotogràfic Municipal d'Igualada (2000), 361 fotografies.

Arxiu Històric Comarcal de Manresa: documentació del Consell Municipal de Cultura (1979-1982), 0,2 m. l.; un plànol de Manresa i els seus voltants (112 x 137,5 cm.) (1929) del fons de l'Ajuntament de Manresa; 123 manuals notarial del districte (1973-1976); documentació de la Confraria de la Santíssima Trinitat de Manresa (1939-1995), 1,5 m. l.; nova transferència del fons personal Simeó Selga i Ubach (1961-1989), 0,5 m. l.; 3 pergamins (s. XVI-1620); uns fulls manuscrits sobre una publicació de Jaume Ripoll i Vilamajor (1834); 2 CD i 25 fotografies de l'exposició *Joves i Republicans* (2001); una fotografia dels caputxins (ca. 1950); 1 plànol de la fàbrica Balcells (1890); 1 diploma de l'Ateneu Obrer (1893), 112 cartells i impresos (segle XX).

Arxiu Històric Comarcal de Mataró: 16 documents de la família Llavina-Ramon de Cabrera de Mar (1639-1762); ma-

nuscrit *Descripció sumària o epítome de la antiquitat, lustrosas prerrogativas y memòrias de la insigne ciutat de Mataró* (segle XVIII), de propietat de la Generalitat de Catalunya.

Arxiu Històric Comarcal de Montblanc: transferència núm. 12 del Consell Comarcal de la Conca de Barberà (1997-1999), 9 m. l.; transferència núm. 11 de l'Ajuntament de Montblanc (1928-1999), 25 m. l.; protocol i expedient de contractació d'artistes de les Festes de la Serra (1996), 010 m. l.; documentació de l'Escola Municipal de Música (1981-1999), 1,65 m. l.; *Llibreta de journals [que] entraran a la ysenda de Francesch Martí de Pira en lo any 1818*, 20 folis.

Arxiu Històric Comarcal d'Olot: col·lecció documental Joan Casulà, d'Olot (segles XVIII-XX), 1,30 m. l.

Arxiu Històric Comarcal de Solsona: fons del Consell Comarcal del Solsonès. correspondència (1998), 1,4 m. l.

Arxiu Històric de Tarragona: fons de l'Agrupació fotogràfica de Tarragona (final segle XIX-inici segle XX), 1.700 plaques de vidre estereoscòpiques d'imatges de tota Catalunya; fons Charreusse (final segle XIX-inici segle XX), 70 plaques de vidre; fons de la Comissió de Monuments Històrics i Artífics (1844-1964), 31 fotografies; fons de la Delegació Provincial d'Informació i Turisme (1943-1984), 27 fotografies; fons Eufemià Fort i Cogul (1936-1970), 20 fotografies; col·lecció de la Coral l'Àncora (1910), 5 fotografies.

Arxiu Històric Comarcal de Terrassa: fons de l'Ajuntament de Terrassa, 278 plànols del cadastre de contribució urbana (1984-1985), 32 plànols de fotogrametria del terme de Terrassa (1987-1990), 1 plànol de propietats de sòl no urbanitzable (1992), 7 registres d'obertura d'establiments industrials i comercials (1988-1991) i expedients d'obres públiques (1963-1982), 2,1 m. l.; fons del Departament d'Economia i Finances, Oficina Liquidadora, núm. 1, de Terrassa, fotocòpia dels llibres de registre de l'impost sobre transmissions i actes jurídics documentats (1982-1995), 1,5 m. l.; fons del districte notarial de Terrassa, protocols de 1976, 132 volums, 18 m. l.; fons del jutjat de Primera Instància i Instrucció, núm. 5, de Terrassa, expedients de processos civils i penals (1951-1981), 133 m. l.; fons de la Cambra Agrària Local d'Ullastrell, 3 llibres d'actes de sessions (1954-1989).

Arxiu Històric Comarcal del Vendrell: protocols notarial del districte del Ven-

drell (1976), 6,5 m. l.; fons Indústries Miret SA (1942-1998), 45 m. l.

Arxiu Històric General d'Aran: fons del Consell General d'Aran. Secretaria (1997-1999), 0,1 m. l.; segona transferència de la col·lecció Claudio Aven-tín Bòya: çò de mossèn Peïr, de Les (1930-1960), 0,10 m. l.

NOUS INSTRUMENTS DE DESCRIPCIÓ DELS ARXIUS

(març-maig de 2002)

Arxiu Històric Comarcal de Berga: revisió de la transferència del fons del Jutjat de Primera Instància i Instrucció, núm. 1, de Berga (1958-1989).

Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal d'Empordà: revisió i actualització de l'inventari del fons de l'Ajuntament de Castell d'Empordà (1826-1975); actualització del catàleg de la col·lecció de fullets, 200 unitats; inventari del fons patrimonial mas Frigola de Sant Climent de Peralta (segles XVII-XX).

Arxiu Històric Comarcal de Cervera: inventari del fons municipal de la Prenyanosa (actualment agregat a Cervera) (1940-1972); revisió dels inventaris dels jutjats de pau de Biosca (1881/1978), Estaràs (1848/1978), Granyanella (1856/1984), Massoteres (1856/1984), Montoliu de Segarra (1857/1976), les Oluges (1864/1981), la Prenyanosa (1906/1974) i Sant Guim de la Plana (1871/1975); inventari del fons del Conservatori Municipal de Cervera (1994-2002).

Arxiu Històric Comarcal de Figueres: actualització dels inventaris del fons de l'ajuntament (1893/1996), del jutjat de pau (1954/1994) i de la cambra agrària local del municipi de Rabós d'Empordà (1941/1987); inventari-catàleg del fons patrimonial Puig Descals (1624/1936).

Arxiu Històric de Girona: catàlegs de les notaries de Castell d'Empordà (1475-1857), Foixà (1327-1840) i Pals (1455-1872); inventari del fons de l'Associació de Mares i Pares de l'IES Santiago Sobrequés de Girona (1980-1997); catàleg del fons de l'Associació de Naturalistes de Girona (1976-2000).

Arxiu Històric Comarcal d'Igualada: catalogació dels protocols notarial del districte d'Igualada (1976), 23 volums; digitalització i catalogació de 200 fotografies de l'Arxiu fotogràfic Municipal d'Igualada (1930-1944); catalogació del fons fotogràfic Manel Miserachs (1900-1905); catalogació del fons fotogràfic

Arxiu Municipal de la Seu d'Urgell: 3 plànols originals del projecte de restauració de la catedral de la Seu d'Urgell de l'arquitecte Pasqual Sanz Barrera, de l'any 1904, que són de propietat del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, cedits en dipòsit a l'Ajuntament de la Seu d'Urgell.

Antoni Roset (1900-1910); catalogació del fons musical del Centre d'Estudis Comarcal d'Igualada (1850-1930).

Arxiu Històric de Lleida: inventaris del Centre Penitenciari Ponent (1936-1945), AISS Provincial (1940-1976), Contribució Territorial Urbana (1919-1960) i del Cadastre de Rústica (1950-1988).

Arxiu Històric Comarcal de Montblanc: revisió de la transferència núm. 11 de l'Ajuntament de Montblanc (1928-1999); fons del Consell Comarcal de Montblanc, inventari dels expedients de rehabilitació (1997-1998).

Arxiu Històric Comarcal d'Olot: inventari de la col·lecció documental Joan Casulà, d'Olot (segles XVIII-XX).

Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners: inventari del fons patrimonial Boix-Vallcrosa (1273/1885); inventari del fons de la Junta Electoral de Zona (1995-2000); inventari del fons fotogràfic Aulí (1890-1906); inventari de les fotografies del fons patrimonial Prat (1888/1970).

Arxiu Històric Comarcal de Solsona: fons de l'Ajuntament de Solsona, revisió dels catàlegs dels plànols de gran format (1924-1993), de la col·lecció de documents cartogràfics i de la col·lecció de pergamins (1310-1596); inventaris del fons del Consell Comarcal del Solsonès (1985-2001); del fons de la Mancomunitat d'Abastament d'Aigua del Solsonès (1980-1997); del fons de la Mancomunitat Intermunicipal Voluntària de Serveis del Solsonès (1987-1997); del fons del Consorci per la Protecció de l'Entorn en l'Àrea del Solsonès (1985-1992); del fons de la Fundació Pública Comarcal Francesc Ribalta (1990-1997); del fons de l'Hospital Comarcal del Solsonès. Fundació Pública (1991-1997); del fons del Patronat Comarcal de Turisme i Desenvolupament Econòmic del Solsonès (1990-1997); del fons de la Societat de Caçadors de Solsona i Comarca (1940-1993); del fons de la Coral Infantil Riallera (1968-

1989) i del fons d'Iniciatives i Foment del Solsonès (1995-1997).

Arxiu Històric de Tarragona: inventari del fons de la Comissió de Monuments Històrics i Artístics (1844-1964); segon inventari del fons notarial de Vilaseca (1751-1892) i Eufemià Fort i Cogul (1936-1970); digitalització de 1.019 plaques de vidre; fixatge de 2.494 fotografies del fons d'imatges.

Arxiu Històric Comarcal de Terrassa: fons de l'Ajuntament de Terrassa, revisió del catàleg dels expedients d'obres públiques (1844-1982) i revisió de l'inventari de la sèrie Ajuts a damnificats de les

riuades de 1962 (1962-1963); fons del Jutjat de Primera Instància de Terrassa, catàleg de processos (1868-1870).

Arxiu Històric Comarcal del Vendrell: fons de l'Ajuntament del Vendrell, inventari de les sèries de Secretaria i contractació (1929-1996), Hisenda. Rendes i recaptació (1957-1996) i del Patronat Municipal de Turisme (1985-2000); fons del Consell Comarcal del Baix Penedès, inventari de la sèrie de Medi Ambient (1995-2000).

Arxiu Històric General d'Aran: inventari del fons patrimonial Çò de Benet, d'Arres de Jos (1780-1920).

BIBLIOGRAFIA

Actas V Jornadas de Archivos Electrónicos, 14 y 15 de marzo 2002, Priego de Córdoba. El reto electrónico: nuevas necesidades, nuevos profesionales. Priego: Ayuntamiento de Priego de Córdoba, 2002. 109 p.

Arxiu Històric de Girona. Informació. N. 18. Girona, juny 2002. 4 p.

Arxiu Històric Comarcal de Figueres. [Figueres]: Consell Comarcal de l'Alt Empordà, Arxiu Històric Comarcal de Figueres, Ajuntament de Figueres, [2002], [fullet].

ALONSO, Jesús E. *Sáenz de Juano.* Simat de la Vallidigna: Edicions La Xara, 2002. (Arxius i famílies; 1). 86 p. + 1 f. que conté dos arbres genealògics.

Arxibar. Butlletí de l'arxiu municipal de Barcelona. N. 10. Barcelona, juliol 2002. 4 p.

BELLO I URGELLÈS, Carme; BORRELL I CREHUET, Àngels. *El patrimonio bibliográfico y documental: claves para su conservación preventiva.* Gijón: Ediciones Trea, 2002. 158 p.

Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya. N. 1. Barcelona, juny 2002. 8 p.

Butlletí informatiu de l'Associació d'Arxivers de Catalunya. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya. N. 64, abril-juny 2002, 4 p.

DURAN ALBAREDA, M., RETUERTA JIMÉNEZ, m. I.; VICENTE MERCADER, M.P.; VILARDELL I TARRUELLA, R. (coord.). *El Baix Llobregat. Guia d'arxius municipals i comarcal.* S.I.: Consell Comarcal del Baix Llobregat, 2002. 80 p.

Fundació Rafael Campalans. *Butlletí de l'arxiu històric.* N. 3. Barcelona, abril 2002. [4] p., i *Full suplement 3 del butlletí de l'arxiu històric*, [2] p.

Gabriel Casas. *Fotomuntatges. Del 25 d'abril al 25 de juny, 2002.* ANC, Sant Cugat del Vallès. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2002. 95 p.

GIFRE, Pere; MATAS, Josep; SOLER, Santi. *Els arxius patrimonials.* Girona: CCG Edicions, Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines i Institut de Llengua i Cultura Catala-

nes de la Universitat de Girona, 2002. 127 p.

GRAU I PUJOL, Josep M.T. "Un notari carlí de Tarragona a l'Urgell. Nota de la producció documental de Miquel Martí Boronat (1831-1835)". A: *Urtx. Revista cultural de l'Urgell.* N. 15 (Tàrraga, 2002), p. 229-236.

GÜELL, Manel. "El fons "Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones" de l'Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona". A: *Segon Congrés Recerques. Enfrontaments civils: postguerres i reconstruccions.* Vol. II. Lleida: Associació Recerques i Pagès Editors SL, 2002, p. 868-875.

HEREDIA HERRERA, Antonia. "De vuelta a la Norma ISAD (G): consenso para un manual". A: *Boletín de la Asociación Española de Archiveros, Bibliotecarios, Museólogos y Documentalistas.* Vol. LI (Madrid, 2001). N. 2, p. 81-87.

Hug Roger III, *senyor en les muntanyes. Procés al darrer comte de Pallars.* 1491. Lleida: Pagès Editors, 2002. 470 p.

Imatges de les illes balears. Barcelona: Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya, [2002], CD.

INSAR: *Information Summary on Archives.* Supplement VI: *Model requirements for the management of electronic records.* Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 94 p.

LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos. «Tradición y modernidad en los archivos históricos». A: *Revista d'Història Medieval.* N. 11 (València, 2000), p. 255-278.

Los sistemas de archivos de las comunidades autónomas. Jornada técnica. Toledo 28 noviembre de 2001. S.I.: Junta de Comunidades de Castilla-La Mancha. Consejería de Administraciones Públicas, 2002. 72 p.

MASACHS I SURIOL, Josep M. «Arxius judicials de Vilafranca del Penedès». A: *Revista de Dret Històric Català*. N. 1 (Barcelona, 2001), p. 251-268.

MAYANS I PLUJÀ, A.; PUIGVERT I GURT, X. "Patrimoni i recerca humanística a la Garrotxa". A: *El Cartipàs. Suplement del butlletí d'informació cultural d'Olot*. N. 1 (Olot, maig 2002), p. 1.

MIRÓ I MONTOLIU, M. Isabel; PIQUÉ I PADRÓ, Jordi. *Guia didàctica per a la història de l'ensenyament a Tarragona*. Tarragona: Arxiu Històric de Tarragona, 2002. (Materials didàctics de l'AHT; 1). 24 p.

MORÉ AGUIRRE, David. «Cinquanta anys de l'Arxiu Històric de Girona». A: *Revista de Girona*. N. 212 (Girona, maig-juny 2002), p. 6.

PUIGVERT I GURT, Xavier. "El fons municipal de Batet". A: *El Cartipàs del Plaó*, N. 1 (Olot, maig 2002), p. 2.

REMÉSAL RODRÍGUEZ, J.; AGUILERA MARTÍN, A.; PONS I PUJOL, L. *Comisión de Antigüedades de la Real Academia de la Historia. Catalunya. Catàlegs i índexs*. Barcelona: Depar-

tament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 2002. 112 p.

SANS I TRAVÉ, J.M., FERNÁNDEZ I TRABAL, J. "La recuperació del patrimoni documental a l'exterior, tasca preferent d'Albert Manent. Una visió des de l'Arxiu Nacional de Catalunya". A: *Records d'ahir i d'avui. Homenatge a Albert Manent i Segimon amb motiu dels 70 anys*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001, p.112-114.

TORNER I PLANELL, Jordi. *Catàleg del Fons Personal Joaquim Amat i Pinie-lla*. Manresa: Arxiu Històric Comarcal de Manresa, 2002 (Inventaris i catàlegs de l'Arxiu; 9). 43 p.

TORRUELLA I LLOPART, Jordi (coord.). *Inventaris i catàlegs dels fons de l'administració reial i senyorial: corts del batlle de Sabadell, comarca i foranes (1347-1795)*. Sabadell: Arxiu Històric de Sabadell, 2002. (Eines de l'Arxiu; 2). 557 p.

VILA, Josep; GUARDIOLA, Gaspar. «Documents de l'Arxiu Parroquial de Castellfollit». A: *Basalt*. N. 75 (Castellfollit de la Roca, desembre 2001), p. 10.

El fons

Josep Maria Sagarra va produir al llarg de la seva vida professional un important fons fotogràfic constituït quasi totalment per negatius sobre vidre, que ha estat conservat per la seva filla Estela. Les vicissituds viscudes pel fons Sagarra han estat considerables, raó per la qual no s'ha pogut conservar tota la seva producció. Durant la guerra civil, una part del fons va ser malmès per l'explosió d'una bomba al laboratori-arxiu de la Via Laietana 54. El material que es va poder salvar fou traslladat al domicili particular de Sagarra, al carrer Miquel dels Sants Oliver, i s'instal·là en unes dependències habilitades al soterrani, construït perforant la roca de la muntanya però amb ventilació i sortida a l'exterior. Entre 1945-1950 accidents domèstics van originar la pèrdua d'una altra part del material i l'afectació d'un gran volum del fons que va haver de ser novament reinstal·lat.

Els originals d'en Sagarra que es conserven avui són les restes d'aquest arxiu, ara bé, còpies fotogràfiques podem trobar-les en molts arxius, com el de *La Vanguardia, Diari de Barcelona*, entre els fons de l'Ajuntament de Barcelona o bé a l'Arxiu Nacional de Catalunya, dins el fons President Macià.

El fons conservat (més de 24.000 negatius i 1300 positius) és una bona mostra de tota la producció de l'autor, raó per la qual podem trobar material dels seus inicis (Setmana Tràgica 1909) fins als encàrrecs particulars posteriors a la guerra, especialment fotografia industrial dels anys quaranta i cinquanta. Temàticament el fons reflecteix la realitat social, cultural i política catalana i entre els quals destaquem: el període monàrquic, l'Exposició Universal de 1929 a Barcelona, la República i la Guerra Civil així com la vida quotidiana, cultural i esportiva de la ciutat de Barcelona i altres llocs de Catalunya.

El fons Sagarra és important per al coneixement documental de la primera meitat del segle XX a Catalunya i, cronològicament i temàtica, complementa altres fons ja conservats a l'Arxiu Nacional de Catalunya, com el dels fotògrafs Brangulí, companys, amics i veïns d'en Sagarra.

IMMA NAVARRO I MOLLEVI

Ingressos (març-maig de 2002)

Àrea dels fons de l'Administració: *Fons de la Generalitat de Catalunya*: Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya: *llibres de Protocols de Disposicions de la Generalitat* (1992), 2,5 m. l.; *Traduccions al castellà de les Disposicions de la Generalitat* (1992), 2 m. l.; *Fons de l'Administració perifèrica de l'Estat*: Delegació Provincial a Barce-

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

El fons del fotògraf Josep Maria Sagarra i Plana (1894-1959)

L'autor

Josep Maria Sagarra i Plana va néixer a Sarrià el 8 d'agost de 1894, en una família de l'alta burgesia barcelonina, i morí a Barcelona el 31 d'octubre de 1959. Fotògraf de professió, Sagarra és considerat com un dels fotoperiodistes més representatius de la segona generació d'aquesta professió a Catalunya i membre de la generació pre-leica juntament amb Brangulí, Pérez de Rozas, Gaspar i Torrents tots ells successors dels fundadors del fotoperiodisme català. Els inicis del jove Sagarra no són gaire coneguts. Sabem que estudià als jesuïtes de Sarrià i que el seu pare, un home enèrgic i religiós, volia que el seu fill fos capellà. Quan va negar-se a seguir-ne els estudis es va produir un trencament familiar. Va independitzar-se i marxà a París, on treballà uns quants anys a la casa de fotografia Gomon. El seu interès per la fotografia s'inicià de molt jove. Foren publicades fotografies seves dels fets de la Setmana Tràgica (1909), quan només tenia quinze anys d'edat. El seu primer carnet oficial, que ha estat conservat per la família, data de 1910. En retornar al país s'establiria pel seu compte, especialitzant-se en fotografia de premsa - posant imatges a les notícies -. Sagarra fou un dels escriptors

de la crònica gràfica de la societat catalana del primer terç de segle i que publicà amb un gran nombre de revistes. Home molt treballador, des de 1929 i amb motiu de l'Exposició Universal, va formar societat amb Josep Gaspar i Pau Lluís Torrents, el seu cunyat. Aquesta aliança motivà que els companys els anomenessin «Els Tres Reis Màgics» i va durar uns quants anys, utilitzant com a seu central el pis de Sagarra a la Via Laietana, número 54. Sagarra fou secretari de la Mútua L'Aliança, la qual cosa li va permetre de relacionar-se amb personatges de la societat del moment i especialment del món cultural i polític, com és ara el cap del govern Eduardo Dato. Va cobrir totes les estades d'Alfons XIII a Catalunya i fou fotògraf de la Generalitat de Catalunya, treballant per als presidents Francesc Macià i Lluís Companys. Durant la guerra civil va ser el fotògraf titular de *La Vanguardia*. Quan, el finalitzar la guerra, els seus socis es van exiliar ell va decidir quedar-se, tot i les dificultats per a tornar a treballar com a fotoperiodista, ja que fou depurat, se li negà el carnet i no el readmeteren a *La Vanguardia*. Durant aquests anys va col·laborar irregularment amb l'agència EFE i amb *Hola*, treballant en la fotografia de festes i actes socials.

lona del Ministeri d'Indústria i Energia, expedients d'instal·lacions receptores de baixa tensió (1965-1982), 77,6 m. l.; *Fons d'institucions*: Junta Electoral Provincial de Barcelona: documentació relativa a les eleccions: de les municipals de 1991, del Parlament de Catalunya 1992, de les legislatives de 1993, del Parlament Europeu de 1994, de les municipals de 1995, de les del Parlament de Catalunya 1995, de les legislatives de 1996 (1991-1996), 37 m. l.

Àrea dels fons històrics: *Fons d'empreses*: Sociedad Española de Lámparas Eléctricas Z, S.A (SELAZ): llibres de comptabilitat i documentació administrativa sobre l'activitat de l'empresa. Plànols d'edificis i memòries d'antics treballadors (1908-1998), 5 m. l.; *Fons personals i familiars*: Raimunda Elias: documentació personal dels seus estudis com a pilot i mestre i de les seves activitats a l'exili. (1931/1987); Dolors Marsans i Comas: correspondència, retalls de premsa i publicacions de diverses associacions protectores d'animals (1950-1995), 1,5 m. l.; Carles Riba i Clementina Arderiu: reproducció del discurs i poemes presentats als Jocs Florals de l'Agrupació Excursionista Déu i Pàtria, publicacions, retalls de premsa i altra documentació sobre els productors del fons generada després de la seva mort (1912/2001), 02, m. l.; Pilar Espuña: ingrés de nova documentació sobre el moviment feminista i activitats eclesials diverses (1979-2000), 0,6 m. l.; Josep Farràs i Ricart: ingrés de nova documentació sobre la Hermandad Obrera de Acción Católica (HOAC) i altres grups eclesials (1964-1991), 1,2 m. l.; Josep Porta i Sala: documentació de la seva activitat com agent de comerç de cereals (1908/1980), 2,4 m. l.; Lluís Urpinell i Joan: documentació i publicacions del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI) i altres entitats (1910-2000), 0,8 m. l.; Sergi Vilar: obra original mecanografiada i publicada (1962-1998), 0,4 m. l.; *Fons d'associacions i fundacions*: Casa Nostra (Associació de gent de parla catalana a Suïssa): documentació i publicacions de diversos Jocs Florals de la Llengua Catalana realitzats a Barcelona i a l'exili i de la Comissió Organitzadora de la CXVIII edició realitzada a Lausana (1925/1976), 0,4 m. l.; Joventuts Obreres de Barris d'Acció Catòlica (JOBAC): documentació de reflexió teològica, de l'àrea musical i de grups de Nous Barris i Santa Coloma de Gramenet (1976-1987), 0,6 m. l.; *Col·leccions*: col·lecció de documentació i publicacions de l'exili republicà a Anglaterra de Tomàs Bartrolí i Nogué: documentació i publicacions dels organismes que acolliren refugiats i de les entitats creades per ells (1936-1945), 0,2 m. l.

Àrea dels fons d'imatges, gràfics i audiovisuals: *Fons d'empreses*: Industrias Riva, S.A.: 957 positius b/n i 499 positius color sobre activitats commemoratives de l'empresa (1942-1982); *Fons personals i familiars*: Pau Casals: 50 plànols i 3 dibuixos de les obres de vila Casals del Vendrell (anys 30); Armand de Fluvià: 1.088 negatius b/n, 421 negatius color i 7 diapositives de caràcter personal i familiar (1950-1991); Raimunda Elias: una insígnia de pilots i 40 positius de vol sense motor a l'Escola Marian Foyer i de l'Arxiu Fotogràfic del Comissariat de Propaganda. (1935-1939); Dolors Marsans: 7 insígnies, 20 diplomes, 64 positius color, 95 diapositives b/n, 309 diapositives color, 2 cintes magnetofòniques, 7 cassettes, 7 pel·lícules i 21 cintes de vídeo d'activitats de protecció dels animals i de les activitats d'Albert Schweitzer a l'Àfrica (anys 30-1990); Josep Maria Sagarra i Plana: 1.314 positius b/n, 13.534 plaques de vidre, 509 nitrats i 6.242 fotogrames de 135 mm. fruit de l'activitat del productor com a foro-periodista (1909-1950); *Fons d'associacions i fundacions*: Casa Nostra (Associació de gent de parla catalana a Suïssa): 136 positius b/n, 129 positius color, 1 negatiu b/n, 33 dibuixos, 32 discs i 6 cintes magnetofòniques de les activitats de l'associació (1967-1985); *Col·leccions*: col·lecció de cartells de l'ANC: 300 cartells d'associacions i partits polítics procedents del Centre de Documentació Contemporània (CEDOC) de la UAB (anys 70-80).

Nous Instruments de descripció (març-maig de 2002)

Àrea dels fons de l'Administració: continuació de la redacció de fitxes de descripció del projecte de la guia de fons de l'Arxiu. S'han treballat els fons següents: Generalitat de Catalunya (II República), Generalitat de Catalunya (Exili), Junta de Protecció de Menors de Barcelona, Serveis Territorials de protecció de Menors de Barcelona i Cambra Oficial del Llibre de Barcelona. S'han revisat i completat les fitxes de descripció dels següents fons: Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya i Delegació a Barcelona de l'Institut Nacional del Llibre Espanyol.

Àrea dels fons històrics: primer tractament dels següents fons i col·leccions: Confederació Sindical de Treballadors de Catalunya – Coordinadora Obrera Sindical (CSTC-COS); Industrias Riva, S.A.; Sergi Vilar; Col·lecció documental sobre els voluntaris soviètics i els brigadistes internacionals participants en la guerra civil de Paulina i Adelina Abramón. Continuació de la redacció de fitxes de descripció del projecte de la guia

de fons de l'Arxiu. S'han realitzat les descripcions dels fons següents: Corredors Reials de Canvis de Barcelona; Joan Solé i Pla (Batalló de Voluntaris Catalans de la 1ª Guerra Mundial); Arxiu Històric del Col·legi d'Advocats de Barcelona; Llibreria Porter; Sociedad Española de Carburos Metálicos, S.A.; Editorial Juventud, S.A.; Estabanell i Pahisa, S.A.; Hispano Olivetti, S.A.; Güell Comillas; Llinatge Blanes Centelles; Família d'Espona; Família Seix (baronia d'Eroles); Llinatge Sentmenat, marquesos de Castelludosrius; Baronia de l'Albi; Llinatge Moixó, marquesos de Sant Mori; Pere Grañén; Emili Grau i Sala; Ferran Soldevila; Joan Pous i Pagès.

Crònica d'activitats:

Exposicions: *Gabriel Casas: fotomuntages*, dins la Primavera Fotogràfica 2002, *Euskadi i Catalunya: Memòria Compartida*, inaugurada al Museu d'Història de Catalunya, i *La caputxinada. Crònica gràfica*, inaugurada a la Residència d'Investigadors del CSIC. Cicle de conferències: *Noblesa i societat. La noblesa i les institucions catalanes*, el 9 d'abril; *Actituds de la noblesa catalana durant el conflicte successori a la Corona Espanyola (1700-1714)*, per Pere Molas, i el 4 de juny: *La noblesa durant la revolució liberal*, per Josep Fontana. Organitzat per l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans; cicle de conferències 2002 *Any Verdaguer*, el 4 d'abril: *Verdaguer, entre la lira i el calze*, per Ricard Torrent; l'11 d'abril: *Mossèn Cinto, excursionista*, per Narcís Garolera; el 18 d'abril: *Verdaguer i el seu temps*, per Josep Maria Ainaud de Lasarte; el 25 d'abril: *Verdaguer: poeta i prosista*, per Josep Faulí; i el 9 de maig: *Verdaguer en el context religiós de l'època*, per Casimir Martí; cicle de conferències *L'evolució del cervell i la consciència humana*, el 23 de maig; *Els caràcters dels humans*, per Pere Nolàs Acarín; el 30 de maig: *Cervell i la recerca de cervells*, per Adolf Tobeña; el 6 de juny: *Existeix allò que els filòsofs hem anomenat «consciència moral»?*, per Margarita Mauri; el 13 de juny: *La lectura*, per Emili Teixidor; i el 20 de juny: *Cervell i música*, per Antoni Bulbena. Aquests dos darrers cicles de conferències organitzats per l'ANC amb la col·laboració de l'Associació d'Amics de la UNESCO de Valldoreix-Sant Cugat.